

Cửa Ô

Hà Nội với bao nhiêu cửa ô, chúng ta được biết qua bài hát của Văn Cao có câu: "Năm cửa ô đón mừng đoàn quân tiến về.....", và cũng chỉ biết hiện nay còn một cửa ô duy nhất còn lại cái cổng ba cửa như cổng thành.

Theo nhà sử học Biệt Lam Trần Huy Bá trích bản đồ Hà Nội năm Minh Mạng 12 (1831) thì Hà Nội có 16 cửa ô, đặt tên theo làng theo tổng. Mỗi cửa ô thời ấy có lẽ là một chiếc cổng ngày mở đêm đóng bởi mỗi phường như một làng, khép kín, có cây có rào, có tuần đinh canh phòng để ngăn ngừa đạo chích và dè chừng hoả hoạn.

Người Hà Nội từ giữa thế kỷ XX trở đi đã không còn nhiều người biết đến những cửa ô đã mai một vào thời gian, chìm đi trong quá khứ. Những Tây Lương (sau Nhà hát Lớn) Thụy Chương (đầu Quán Thánh-Thụy Khuê) Đông Yên (Hàng Cau-Hàng Bè) Mỹ Lộc (đầu Hàng Bạc) Trường Thanh (Hàng Mắm) Phúc Lâm (Hàng Đậu) Thạch Khối (Hàng Than) Yên Tĩnh (đốc Hàng Than) Nhân Hoà (Hàn Thuyên).... rồi chỉ còn mang máng như những hoài niệm đẹp, đó là những cửa ô Yên Phụ, Đồng Lâm, Chợ Dừa, Cầu Dền, Đồng Mác, Cầu Giấy... và cửa ô còn lại cái cổng duy nhất: Ô Quan Chưởng.

Ô Đồng Lâm: Chỗ ngã tư Đại Cồ Việt - Kim Liên

Ô Chợ Dừa: Về phía tây, Nơi có cái chợ nhỏ bé từng một thời họp dưới bóng dừa lao xao bát ngát, dẫn tới Trại Tóc, Trại Nhãn... xuôi sang phía bên kia là con đê La Thành.

Ô Cầu Dền: Phố Huế nối với Bạch Mai

Ô Đồng Mác: ở tận cùng phố Lò Đúc, chỗ gặp phố Lương Yên, ngày xưa là một cửa ô. Cửa ô đó mở ở đúng góc Đông nam của toà thành đất vòng giữa bao quanh khu đông dân cư của kinh thành Thăng Long xưa và có nhiều tên gọi khác nhau, tên Đồng Mác là tên gọi nôm na của cửa ô này.

Ô Cầu Giấy:

Ô Quan Chưởng: Ngay cạnh chợ Đồng Xuân, một cửa ô duy nhất còn lại cái cổng ba cửa như cổng thành, có vọng lâu, bằng gạch vồ nâu đỏ, có cả tấm bia đá của Tổng đốc Hoàng Diệu cho dựng năm 1882 cấm ngặt binh lính quan nha không được sách nhiễu người dân qua lại đây vào thành. Cổng ô được xây dựng năm 1749, hơn hai trăm năm rồi, là chứng nhân của lịch sử và tấm bia đá kia trăm năm chưa mòn.....

Ô Yên Hoa: Nay là Yên Phụ, ô Yên phụ là nơi mà đào Nhật Tân, quất Nghi Tàm, hoa Tứ Tổng ... phải vượt qua mà vào Hà Nội....